

6.2 Lovosice

V polovině roku 1970 jsem ukončil své frýdlantské působení s tím, že po prázdninách nastoupím na gymnázium v Lovosicích. Když jsem své vzpomínky na Frýdlant psal, uvědomil jsem si, že se vlastně málo znám. Domníval jsem se, že při vzpomínání to negativní potlačuji a myslím jen na to dobré. Funguje to při vzpomínkách na komunistickou základní školu, vlašimský internát, práci v továrně... Ale když jsem psal vzpomínky na práci ve Frýdlantě, měl jsem při tom pocit, že píšou o vyhnanství. Tehdy jsem to však rozhodně tak negativně neprožíval. Lovosice znamenaly novou, radostnou kapitolu mého středoškolského působení.

Lovosice sice byly do r. 1960 okresním městem, nicméně v roce 1970 měly charakter satelitního města Litoměřic; vlaková vzdálenost mezi nimi je 8 km, silniční, tj. autobusová tehdy byla 11 km (dnes po otevření nového mostu přes Labe je to méně). Paradoxně, dnes veřejné dopravě mezi nimi slouží především vlak, tehdy to byl autobus. Do Litoměřic (do Tolstého 1 - velkého činžáku po Němcích) se někdy na sklonku 40. let přestěhovala babička (maminčina maminka) Zdražilová se svou nejmladší dcerou Nadou, již se r. 1949 narodil syn Honza. Starší maminčina sestra Sylva učila v té době v Lovosicích na základní škole, nejdříve matematiku a rýsování, později římskokatolické náboženství. Když se náboženství na školách přestávalo učit, našla si teta Sylva zaměstnání v projekci zemědělských meliorací a odstěhovala se k svým příbuzným do Litoměřic (r. 1968 jí bylo umožněno vrátit se do školy, čehož využila a do r. 1971 učila v Lovosicích na základní škole matematiku a rýsování). Babička se svým nemocným srdcem našla péči v domově důchodců za zámku¹ v Liběšicích u Úštěku, kde 21. června 1960 zemřela.

Mezi naší rodinou a litoměřickými katolickými příbuznými bylo určité napětí (Jardy a mne se netýkalo), ale to po r. 1965 díky pánům A. G. Roncallimu a G. Montinimu² skončilo a vztahy byly velice pěkné. V roce 1970 v litoměřické Tolstého 1 tedy bydlily tety Sylva a Naďa a bratranec Honza, který v Praze na ČVUT studoval architekturu.

Tety bydlily v 2. patře činžáku, v němž v přízemí byla dost velká hospoda; patra byla vysoká (občas jsem jim nosíval ze sklepa uhlí). Vcházelo se do malé světlé předsíně, vlevo byl záchod, vpravo vstup do obývacího pokoje; přes něj se vpravo šlo do kuchyně a na

¹ Bývalá majitelka hraběnka Beatrice Lobkowiczová tam pracovala jako uklízečka záchodů.

² Druhý vatikánský koncil, zahájený papežem Janem XXIII (A.G.Roncalli) a ukončený jeho nástupcem Pavlem VI (G. Montini) výrazně změnil vztah římskokatolické církve k ostatním křesťanům.

konci pokoje na kuchyni protilehlé straně byla ložnice. Ložnice měla jedno okno do Tolstého ulice a jedno na protilehlé straně do "vnitrobloku", obývací pokoj dvě okna do Tolstého a naproti pak byl jakýsi malý záclonou oddělený kumbál, sloužící jako spíž, s oknem do vnitrobloku. V bytě nebyla koupelna, v době mého lovosického působení jako koupelna sloužila část kuchyně oddělená záclonou. Místnosti byly poměrně velké, hodně vysoké a celková dispozice bytu neuvěřitelně nešikovná.

Do Lovosic na gymnázium jsem poprvé přijel někdy koncem srpna 1970, asi to bylo onoho 26., na kdy býval určen nástup učitelů do školy. A hned jsem byl poslán do Čížkovic na chmelnici. Lovosice jsou v chmelařské oblasti, a tak tehdy pro studenty gymnázií povinná chmelová brigáda nebyla spojena s ubytováním mimo domov. Zato já jsem potřeboval tam někde bydlet. Pro začátek mi poskytly střechu nad hlavou tety; dokonce jsem měl u nich přechodné bydliště a týdenní lístek na vlak (horní vlakové nádraží bylo od nich mnohem blíže než autobusové nádraží u vlakové zastávky Litoměřice-město) do Lovosic. Tety se snažily najít pro mne ubytování; zkoušely to i na biskupství; přiznám se, že tamní prostory na mne působily ponuře. A tak jsem byl rád, že úspěchem byla korunována jiná akce najít bydlení, a to přes třebenického faráře Zdeňka Boreckého, do jehož sboru patřily i Lovosice. Zajel se mnou pro tip k manželům Šilarovým do Sulejovic, a ti doporučili zkusit to v Sulejovicích v Husově ulici u Lžíčářů. Lžíčářovi byli manželé v důchodovém věku, on býval elektromontérem a při jednom pracovním úrazu oslepl, ona pracovala v lovosické továrně Deli na oplatky. V Husově ulice na východním konci Sulejovic žili téměř výhradně reemigranti od Zelova a z Volyně (paní L. byla z Volyně, pan snad ze Zelova). Lžíčářovi mi poskytli ubytování za 100 Kč měsíčně včetně večeře (čaj a chléb s máslem či se sádlem; večeřel jsem u nich zpravidla třikrát týdně, protože jsem domů jezdil i jednou uvnitř pracovního týdne). Lžíčářovi mi dali k dispozici klíče, přičemž klíč od branky mi vypiloval vlastnoručně slepý pan Lžíčář - zvládl to hmatem.

Ze Sulejovic jsem do Lovosic do školy (i zpět) chodíval zpravidla pěšky. Největší kouzlo cesta mívala v září a v říjnu, kdy jsem mohl celou cestu pojídat hrušky ze stromů lemujících silnici. A jako předkrm sloužily švestky ze stromů třebenického čestného kurátora br. Roberta Schmidta, který bydlil hned vedle Lžíčarů (šlo o nabídku z jeho strany). Nabídka ovoce byla někdy taková, že poslední hektometry před školou jsem musel jít hodně rychle.

Mé středoškolské působení spadá do doby, kdy se přecházelo od tříletých "středních všeobecně vzdělávacích škol" k čtyřletým gymnáziím. A tak, když jsem do Lovosic nastoupil, tam byly třídy 1.A, 1.B, 2.A, 2.B, 3.A, 3.B; "A" byly třídy přírodovědné, "B" humanitní. Všechny kromě 3.B už používaly osnovy čtyřletých gymnázií; 3.B byla jediná třída, již na konci školního roku čekala maturita. Já jsem ve všech přírodovědných třídách učil fyziku a ve všech humanitních třídách matematiku. A tak jsem jako kantor měl co do činění se všemi studenty gymnázia.

Západní stranu lovosických Sadů pionýrů³ (menší náměstí mezi tratí a hlavní městskou silniční komunikací) tvoří dvě velké školní budovy, obě patřily základním školám, avšak druhé patro té větší (a asi starší - krátce před 1900?) sloužilo gymnáziu. Mezi těmito budovami byl průchod pro pěší k další, již poválečné školní budově, kterou užívala další základní škola; v ní byla i společná školní jídelna (do níž jsem nechodil) a v níž učila teta Sylva.

Lovosické gymnázium bylo malé. A tak tam ani nebyla zřízena funkce zástupce ředitele. Byl jsem tam v období začátku různých stranických čistek. Předchozí ředitel Frühauf odešel do důchodu; prověřených komunistů bylo málo, a tak do Lovosic byl poslán ředitelovat výrazný roudnický patriot Josef Štembera (*1915), češtinář a francouzštinář, mírný až plachý, v podstatě apolitický, který se do komunistické strany dostal proto, že to znamenalo cestu nejmenšího odporu a v době politického

³ Jméno náměstíčka nebylo změněno

vřeni kolem roku 1968 byly jeho myšlenky orientovány nikoli k politice, ale k přírodním a kulturním památkám Roudnicka. Jako francouzštinář byl o prázdninách 1971 poslán na měsíční stáž do Francie, čímž nevybral dovolenou a byl by si ji mohl nechat proplatit. Ale musel by o to požádat nadřízený úřad v Ústí nad Labem. Než aby dobrovolně vešel do kontaktu s nadřízeným, raději o peníze nepožádal. Někdy přišel na kus řeči do sborovny, a příležitostně vzpomněl na Ymku. Velice rád fotografoval přírodu⁴ a vděčně vzpomínal, jak ho do tajů fotografování uváděl farář František Janovský. Nicméně každý ředitel musel dbát na politické chování podřízených, a já jako nejmladší člen profesorského sboru jsem byl pro výtky nejpříhodnější, a tak jsem několikrát byl pokárán za to, že ve školní jídelně nezdravím jednoho z ředitelů základních škol, který byl významným komunistickým funkcionářem. Byla to pravda, jinak to ani nešlo, když jsem do školní jídelny nechodil. A kromě toho jsem ani nevěděl, jak dotyčný pan soudruh vypadá. Pod ředitelem Štemberou se mi učilo dobře a v dobrém na něho vzpomínám.

Sekretářka či hospodářka školy paní Hašlarová byla příjemná a schopná. Protože pokladnu s hotovostí musel mít na starosti někdo jiný než kdo dělá účetnictví a pro pana ředitele by taková funkce nebyla, dostal jsem školní pokladnu na starost já. Ono tam v hotovosti nikdy nebylo moc peněz, takže jsem s ní starosti neměl, a přispělo to k mému zabydlení na gymnáziu.

Pohyb lidí ve školství, vyvolaný prověrkami, způsobil, že se složení pedagogického sboru ustálilo až během září. Já jsem měl na starosti kabinet fyziky, který byl za odbornou učebnou a měl spíš charakter skladu pomůcek s malou údržbářskou dílničkou; nebylo tam topení, a tak jsem pracovní stůl měl v přírodovědném kabinetu spolu s kolegyní Věrou Jírovou (che-bi, asi *1937 nebo 1938) a starým kolegou důchodcem Alfredem Hejtmánkem (aprobace M-F), který měl fyziku v humanitních třídách. Druhá kantorka

⁴ Když bylo večer rodičovské sdružení, nejraději chodil, vybaven fotoaparátem, na kopec Boreč se zdrojem geotermální energie; když je jinde sníh, na Borči kvetou květiny.

s aprobační che-**bi** Eva Procházková (*1943, svobodná), mně věkově nejbližší, měla svůj pracovní stůl ve sborovně; bydlila v Unhošti a v Lovosicích na ubytovně, často jsem s ní sdílel cestu autobusem do Prahy.

Kromě Věry a Evy jsem si tykal s tělocvikářem Pepou Velichem (býval v KSČ a byl vyškrtnut, žádné výrazné problémy s tím neměl) a s Oldou Tuháčkem (viz dále). Značné problémy vyplývající z vyškrtnutí či vyloučení z "partaje" měli další dva mužští členové profesorského sboru Miloslav Pohanka (nevím, zda vyškrtnutý či vyloučený) a Karel Poborský (vyloučen). Ani jeden z nich už není naživu. Oba byli přesvědčenými komunisty. K. Poborský se asi výrazně přidal k "obrodnému procesu" 1968. V dobách dávných ovšem býval velmi obávaným komunistickým inspektorem. Jako na takového na něho vzpomíná Lila Lehotzká Schüppelová, která v Lovosicích učila a on ji hodně tvrdě jako náboženskou tmářku vyhnal ze školských služeb. U kolegy Pohanky tomu bylo jinak. Původně čalouník byl Stranou určen, aby jako dělnický kádr studoval, a vystudoval češtinu a dějepis. Manželství šťastné neměl, jeho manželka byla invalidní, cítil za ni odpovědnost, nicméně mu byly moc milé chvíle trávené s kolegyní tělocvikářkou ze základní školy. Její manžel byl ředitelem významného lovosického průmyslového podniku, a tak zřejmě tyto vztahy vedly k tomu, že – ač přesvědčený a Straně oddaný komunist, byl z řad členů vyškrtnut. Rozhodně byl pečlivým profesorem, nicméně pravé nadšení pro vystudované a vyučované předměty mu chyběly.

Dalším mužem v profesorském sboru byl nekomunista Olda Tuháček, který učil zeměpis (jeho druhým aprobačním předmětem byl snad dějepis). Měl na gymnáziu jen část úvazku, zbytek učil na lovosické chemické průmyslovce. Olda byl bezkonfliktní typ, což se projevovalo i na klasifikaci: Naprosto u něho převládaly dvojky, méně časté byly trojky, jedniček a zvláště čtyřek bylo obzvláště málo a pětky nebyly. Měl někdy zajímavé nápady, jako jít z Prahy do Lovosic pěšky. Od února 1971 musel Olda odejít. Ne že by nadřízené orgány měly něco proti němu, ale

rozhodly se za nedostatečnou politickou spolehlivost potrestat přeložením Pavlínu Ježkovou z Litoměřic, a k tomu potřebovaly přeložit někoho se stejnou kvalifikací v opačném směru. Tím někým se stal Olda. Nakonec nešlo o úplně prostou výměnu, Olda byl třídním v 2.A a třídnictví jsem po něm převzal já. Tehdy jsem kývnul s rozpaky, s odstupem doby třídnictví přispělo k mým hezkým vzpomínkám na lovosické působení.

Velmi výraznou členkou profesorského sboru byla Jindra Dlouhá (bydlila v Libochovicích, nějaký čas z zahradním domku v zámeckém parku), komunistka (zřejmě pragmatička), rozvrhářka, neoficiální zástupkyně ředitele. Učila matematiku a deskriptivu, svůj úvazek měla celý v přírodovědných třídách. Učila dobře, avšak nezatěžovala se povinnostmi navíc, takže matematickou olympiádu rozhodně nepropagovala, spíše ji pomíjela. S rozvrhem jsme byli snad všichni spokojeni, takže to, že sobě udělala rozvrh opravdu velmi dobrý, nikomu nevadilo. Přitom úkol rozvrhářky měla poněkud komplikovaný tím, že v dohodách o úvazcích kolegů působících na dvou školách náš neasertivní pan ředitel vždy vyhověl druhé straně. A tak se stalo, že v pátek jsem učival 7 hodinách bez okénka⁵ a při tom jsem musel ještě zvládnout nechat si na poliklinice píchnout injekci s alergenem⁶.

Velice dobrou kantorkou byla češtinářka-latinářka Libuše Kozlová (podle potřeby učila i němčinu); její manžel s touž aprobací učil na litoměřickém gymnáziu (bydlili v Litoměřicích). Při nějaké příležitosti se zmínila, že se jako rodina přátelí s rodinou katolického historika Vratislava Šmelhause (ten pracoval s Evinčinou maminkou v zemědělském muzeu) a že Šmelhausovi jsou kmotry jejích dětí a oni s manželem dvou Šmelhausovic dětí. 0

⁵ Podle rozvrhu šlo o 6 hodin; první hodinu jsem měl fyziku (v nižším ročníku než vyla má třída), přičemž určitá část hodin za rok měla být věnována praktikům, která probíhala s polovinou třídy; jedna polovina tedy měla od 7:15 do 8:45 (0-tá a první vyučovací hodina) praktikum, druhá pak začínala v 8:45; po týdnu se role polovin třídy vyměnila.

⁶ Injekci jsem zvládl za velkou, dvacetiminutovou přestávku. Poliklinika byla od gymnázia cca 200 m a v centrální kartotéce pracovala babička jedné mé studentky; díky ní jsem nejen nemusel čekat, ale bylo mi i prominuto předpisy požadované asi 10minutové setrvání po injekci v čekárně.

víře, církvi, náboženství se nezmiňovala, nicméně její manžel byl aktivní v pěveckém sboru, který rozhodně měl s katolickým aspoň neprázdný průnik.

Na plný úvazek na gymnáziu učila ještě kolegyně Křížková, která měla v úvazku všechnu ruštinu a ještě k tomu ve své třídě češtinu. Byla poměrně nenápadná, spravedlivá; dostala ovšem výstižnou přezdívku *Sucharka*. - Na částečný úvazek němčinu učila důchodkyně Biedermannová, která od práce na gymnáziu očekávala, že se bude moci ve sborovně vyvídat. Kolegyně sedící ve sborovně na to měly jiný názor, neboť pro ně čas mezi hodinami byl čas na přípravy a opravy písemek. Došlo to tak daleko, že si stará němčinářka dokonce stěžovala řediteli na kolegyni Kozlovou, že se s ní odmítá bavit. Myslím, že prof. Kozlové se ulevilo, když paní Biedermannová si zlomila nohu a byla dlouhodobě nemocná; sice za ní velkou část jejího úvazku převzala, ale měla klid na práci.

A měl bych se zmínit ještě o Ivě Maříkové Brandnerové. S ní jsem se setkával jen na samém začátku svého lovosického působení - měla jen v jedné třídě 4 hodiny španělštiny, avšak do Pamětí rozhodně patří. Než jsem tam nastoupil, byla řádnou profesorkou lovosického gymnázia. A protože měla v aprobaci španělštinu, otevřeli r. 1969 v humanitním prvním ročníku jako volitelný předmět španělštinu. R. 1970 přišla první fáze postihů pro ty, kdo měli nějaký politický škraloup, a základní forma postihu bylo překládání na jinou školu. Gymnazijní profesori byli zaměstnanci krajské školské správy, a tak ony přesuny probíhaly v rámci kraje. Iva Maříková Brandnerová byla přeložena do Loun. Že její aprobace pro španělštinu bude v Lovosicích chybět, to bylo mimo okruh zájmů krajských loutkoherců. Když z Lovosic dostali hlášení, že tam nemá kdo pokračovat ve výuce španělštiny, dostala kolegyně Brandnerová příkaz dvakrát týdně po dvou hodinách jezdit učit do Lovosic. Konec konců další komplikace pro politicky nespolehlivou kantorku, to se úřadu hodilo. Jenže ona zanedlouho odešla na mateřskou dovolenou. A zas

nebyl španělštinář. V Severočeském kraji našli jednoho v Bílině, ale rozvrhově to nešlo jinak, než že v pátek jezdil do Lovosic učit 4 hodiny za sebou. To se ale ukázalo být zcela neúnosným. Řešení se našlo. Do Lovosic jezdil dvakrát týdně na první dvě ranní hodiny španělštinář z hornopočernického gymnázia. Od rychlíku chodíval s panem ředitelem (dojížděl z Roudnice), vždy klidně, v pohodě. Jmenoval se Mařík, zda shoda s rodným příjmením jeho předpředchůdkyně byla náhodná či vyjadřovala nějaký příbuzenský vztah, nevím. Rozhodně díky tomuto už staršímu pánovi byl problém španělštiny vyřešen. A mám důvod věřit, že se studentky jazyk naučily (nevím, zda na španělštinu chodil nějaký muž; oni v oné třídě byli jen dva).

A do profesorského sboru jsem patřil i já. Myslím, že v Lovosicích jsem už nezápasil s nějakými začátečnickými problémy. Od začátku jsem patřil k těm mírněji známkujícím (pětku na vysvědčení jsem v Lovosicích nedal, a domnívám se, že jsem se obešel i bez čtyřek). Zřejmě jsem u studentů "zabodoval", když hned někdy na začátku jsem byl v 2.A (tam jsem se později stal třídním) a odněkud ze třídy přiletěl dopředu ohryzek od jablka. Nebývale silným hlasem jsem zvolal: "Kdo to hodil?" Třída zmlkla, já jsem neméně důrazně dotaz zopakoval, až se kdosi přiznal. A tak jsem se dotyčného už hlasem klidným zeptal "To Vám není líto nechávat tak velký ohryzek". Nastalo všeobecné uklidnění a i z vnějších zdrojů mám potvrzeno, že tato scénka hodně přispěla k tomu, že mně studenti přijali pozitivně.

Snažil jsem se učit dobře. S matematikou v humanitních třídách jsem díru do světa udělat nemohl, myslím, že moji studenti z přírodovědných tříd se na technických vysokých školách uplatnili docela dobře. Pokusy jsem dělal v rozumné míře, pro fyzikální olympiádu jsem pár studentů získal; pro mne to bylo poněkud komplikované tím, že sám na večerní střední škole jsem se s olympiádami nesetkal. Chtěl jsem, aby studenti viděli vztah mezi probíranou

látkou a realitou, byť někdy jsem volil cestu dost originální.

K tématu "síla" jsem poslal dva studenty na útraty školy do cukrárny pro lékořicové "hady". Ty jsem pak různě deformoval a trhal v duchu učebnicového výkladu o síle. Na závěr studenti pomůcku zkonzumovali - tento krok již v učebnici analogii neměl.

Praktika z fyziky ve své třídě jsem měl vždy s polovinou třídy, druhá polovina měla paralelně praktika s biologie s Evou Procházkovou. Bývalo to v odpoledních hodinách a jednou přijeli do Lovosic provozovatelé různých atrakcí, mezi nimiž byl i řetízkový kolotoč a terárium s plazy. A tak jsme se s Evou domluvili a šli jsme s výukou do terénu. Za dvouhodinovku si všichni stačili prohlédnout vystavovanou havěť i na základě tangenty (odhadnutého) sklonu řetízku se sedačkou odhadnout vztah mezi tíhovým a odstředivým zrychlením. Myslím, že nikdo ze studentů nic nenamítal proti tomu, že onoho odpoledne nebylo vyučování zdarma (lékořicové hady škola proplatila; s pouťovými atrakcemi jsme to s Evou Procházkovou raději ani nezkoušeli).

Ve druhé z těchto vzpomínek jsem zmínil svou třídu. Třídním profesorem jsem se stal po půlroce působení. Potřebovali za trest přeložit kolegyni Ježkovou z Litoměřic, přeložili ji do Lovosic, a tím pádem Olda Tuháček zas musel z Lovosic do Litoměřic. Kolegyně Dlouhá se mě zeptala, zda bych nechtěl po Oldovi třídnictví ve 2.A, a já jsem je přijal, a to bylo moc dobře, protože mezi mnou a mou třídou se vytvořil opravdu hezký vztah. Nedlouho po tom odešla kolegyně Dlouhá na mateřskou dovolenou, a já jsem dostal na starost rozvrh hodin; nešlo o tvorbu nového rozvrhu, nýbrž jen o operativní úpravy a zajištění suplování. Prof. Dlouhou zastupoval prof. Jaromír Hubal z litoměřického gymnázia, které bylo větší a kde se o jeho úvazek nějak podělili. Tradovalo se, že i pro Jaromíra mělo jít o formu politického trestu. Možné to je; byl, sice nepříliš aktivní, člen litoměřického sboru ČCE. Já jsem během lovosického působení svou víru nikdy

neskrýval, občas jsem i se studenty o víře mluvil, avšak trvalé bydliště jsem měl v Praze, a tak jsem mohl být poněkud mimo zorný úhel rozbíhajících se normalizátorů.

Když teta Sylva mluvívala o náboženské situaci u nich v kraji či diecézi, často si povzdychla, že je to takový "úhor". Jistě věděla, o čem mluví, a konec konců, moje zkušenost se týkala dvou míst v Severočeském kraji či v Litoměřické diecézi. Po frýdlantském působení jsem měl z Lovosic docela dobrý pocit. Situaci jsem si zas zmapoval pomocí anonymních dotazníků a doplnil informacemi od tety Sylvy; respondenti ovšem často sami z anonymity vystoupily. Ve své třídě jsem měl evangeličku Alenku Špringlovou (bydlila v Sulejovicích v téže ulici jako já, znal jsem se s jejími rodiči⁷ i sestrou a rád na ně vzpomínám), vím, že jsem učil (aspoň) tři baptistky⁸, v jedné humanitní třídě všichni tři kluci ministrovali (dva v Sulejovicích, jeden v Lovosicích), mezi studentkami byla Ivanka Slámová, adoptivní dcera litoměřického faráře Vlastíka Slámy a jeho manželky Heleny. R. 1971 do 1. ročníku nastoupil Pavel Kobrle, syn litoměřické presbyterky; Pavel sám se asi církevního života moc neúčastnil, avšak jeho syn Pavel je dnes aktivní v dejvicko-bubenečském sboru a zpívá v tamním pěveckém sboru (působí na ČVUT).

Zdeňkovi Boreckému jsem byl vděčen za příjemné sulejovické bydlení. Života třeбенického sboru jsem se ovšem neúčastnil; jen jednou, když byla první neděle roku vyhlášena jako pracovní, jsem se v Lovosicích zúčastnil ekumenických bohoslužeb, spolupořádaných třeбенickým sborem, vedených však především lovosickými baptisty.

Rád jsem jezdíval do litoměřického sboru na ekumenické podvečery. Chodívali tam i katoličtí kněží (v Litoměřicích byla katolická teologická fakulta), bývaly tam příjemné debaty, do nichž se promítala z roku 1968 atmosféra smíření, která ovšem nebyla po chuti státním orgánům, u

⁷ Alenčina tatínka jsem r. 2009 pohřbíval.

⁸ Se sestrou (Jitkou) jedné z nich, Olgy Kindermannové, jsem se zhruba po deseti letech setkal ve Vikýřovicích, kde spolu s manželem Slavošem patřili k výrazným členům baptistického sboru; později se však vystěhovali do Kanady

nichž byl Vlastík Sláma v nemilosti, a tak ho pod jakousi záminkou související s držením valut doma zavřeli. Pokud vím, byl odsouzen, ale nakonec nebyl ve vězení (v litoměřické věznici) dlouho, nicméně mu byl odňat státní souhlas k duchovenské službě a stal se z něho dělník v lovosické Secheze. Se situací se statečně vyrovnal.

Nejsem s to jednotlivé události datovat a zařadit mezi dva roky svého lovosického působení, přestože mezi nimi byly prázdniny velice významné. Ve čtvrtek 5. srpna 1971 jsme s Evinkou, Jardou, Evinčinou sestrou Janičkou a jejím královéhradeckými bratrancem a sestřenicí Zdeňkem a Haničkou zašli v civilním oblečení do Vršovické radnice, a tam jsme byli přes nevoli oddávajícího úředníka, jemuž se zdálo, že tak významný úkol zlehčujeme, úředně oddáni. Evince dělal svědka Zdeňk (Janička ještě nebyla plnoletá) a mně Jarda. Naším svatebním dnem byl až pátek 6. srpna, kdy jsme měli svatební bohoslužebné shromáždění ve strašnickém sboru. Na svatbě chyběla maminka, která ležela po operaci nádoru na mozku ve Vinohradské nemocnici. Na svatbě ji zastoupila teta Sylva, šla ovšem s tatínkem, zatímco my jsme s Evi šli od začátku spolu. Na svatbu jsme neobjednávali konvoj aut, nýbrž autobus. Bylo to zdařilé řešení. Jedno auto jsme však přece použili, poskytl nám je i se šoféřskou službou čerstvě ženatý Petr Hrdina⁹, abychom mohli v malém počtu (Evi, já, tatínek, Jarda) navštívit v nemocnici maminku; byli jsme u ní mezi bohoslužbou a rodinným posezením v hotelu Vítkov, a pak i před návratem domů.

Mamince ke konci roku 1970 začala vynechávat paměť a měla někdy problémy i s motorikou. Ukázalo se, že příčinou je nádor na mozku. V červnu 1971 ji ve Vojenské nemocnici operoval prof. Kunc. Pak strávila asi dva měsíce ve Vinohradské nemocnici, částečně na neurologii, částečně na onkologii. Od září do konce roku byla doma, s Evi jsme k ní chodili na němčinu; vše tehdy vypadalo nadějně. Po Novém roce však přišel zvrát, maminka nehybně ležela v nemocnici, až 3. července 1972 zemřela.

⁹ Jardův spolužák z večerní školy, dlouho náš společný rodinný přítel; za manželku si vzal Helenu, roz. Kuškovou, oční lékařku. Petr sám neměl VŠ, zřejmě se s tím těžko vyrovnával, manželství to nevydrželo, a s ním ani naše přátelství.

Jak jsem se už zmínil, po prázdninách 1971 přibyla na gymnázium přírodovědná 4.A. A tak jsem dostal fyziku ve čtyřech třídách (včetně nové 1.A), v matematice jsem si vedl jen své dvě třídy (nyní 2.B a 3.B) a navíc jsem ve své třídě pro polovinu studentů vyučoval technické kreslení využívaje svých znalostí pochycených v "učňáku" (tehdy jsem je ještě měl). A i metodicky jsem čerpal z toho, jak nás ve Vlašimi učil Karel Němec - dělat technické výkresy reálných předmětů, které má žák před sebou. Rozhodně ti, kdo si nevybrali latinu s prof. Kozlovou, nýbrž technické kreslení se mnou, měli naději na lepší známku na vysvědčení. Tenkrát jsem nepomyslel, jak jednou budu litovat, že jsem se na své cestě za vzděláním nesetkal s latinou.

Gymnázium bylo v nájmu u základní školy, a tedy nemělo ani svého školníka. A pan soudruh ředitel¹⁰ z 1. patra budovy s oblibou odmítal gymnázium školníka "půjčit". Já jsem se svou třídou velice dobře vycházel a měl jsem tam několik velmi šikovných kluků, a tak nejednou školnické práce dělali moji studenti. Neformální vztah důvěry se projevoval při různých situacích. Zmíním se o dvou nejvýraznějších.

Ve školním roce 1971/72 učil v mé třídě ideologicky zaměřený předmět "občanská nauka" kolega Pohanka. Stranické orgány ovšem rozhodly, že ji učit nesmí, že je nedůvěryhodný. Na mně bylo oznámit to třídě. Spontánní reakce třídy: *Jak je to možné? Vždyť on to vykládal úplně tak, jako že tomu věří.* Podle pravdy jsem třídě řekl, že on tomu skutečně věří. Reakce třídy: *Jé, to my jsme myslili, že je chytřejší.*

Roku 1972 jsem byl jako jediný kádrově čistý profesor gymnázia požádán, abych jako zástupce gymnázia byl během manifestace na tribuně. Naštěstí má námitka, že se nehodí, abych tam gymnázium zastupoval, když mám trvalé bydliště v Praze, byl akceptována. Svou třídu jsem ovšem v průvodu doprovázet musel. Se studenty jsme udělali plán, kde se

¹⁰ Říkalo se o něm, že byl komunistka na sever od Řípu a evangelík na jih od něj.

kdo "ztratíme". A podle toho řady mé třídy řídly. Podle harmonogramu jsem odešel na vlak do Prahy i já.

Druhý rok lovosického působení jsem měl snad plný povolený počet přesčasových hodin, práci jsem zvládal dobře, byl jsem všeobecně oblíbený profesor, zvláště u své třídy. V Praze žila a studovala má manželka Eva. Domů jsem přijížděl po cestě dost unavený, a při tom plný dojmů ze školy. To nebylo pro setkání po několika dnech ideální. Evi měla přes 3 roky studia před sebou. Uvědomil jsem si, že žít během pracovního času tak dlouho odděleně by nebylo dobré. Byl jsem v litoměřickém bytovém družstvu, Evince se výhled na odchod z Prahy nelíbil, ale více méně tuto představu přijala. Můj závazek vůči Severočeskému kraji trval do léta 1974, tedy by končil o rok dříve než Evinčino studium. Další skutečností byla mamincina nemoc. A tak se zrodila myšlenka *ukončit práci v Severočeském kraji*, byť za cenu vracení poměrné části krajského stipendia. V Praze na školách byl míst nedostatek, kantor s praxí, který nebyl členem KSČ, celkem neměl naději. A tak jsem začal uvažovat o práci mimo školství. Jak ale nějaké vhodné místo najít? Tatínek měl hodně známých a přátel, jenže ti pomalu odcházeli do důchodu. A tak jsem se rozhodl dát *ke konci školního roku 1971/72 Severočeské školské správě výpověď* s uvedením dvou důvodů, a to manželka žijící v Praze a těžce nemocná maminka (v Praze). Poměrná část stipendia, které jsem přijal, by dělala 5 tisíc Kč. K úhradě mi vzhledem k důvodům předepsali 3 tisíce, a po projednání dodatečné žádosti požadovanou částku dokonce snížili na 2 tisíce Kč (poslední úpravu udělal jedním škrtem pera hlavní inspektor přímo před mýma očima).

Tatínek zjistil, že pro nekomunistu s odstupem od ukončení vysokoškolského studia by nebyla šance nejen na střední, ale ani na vysoké škole. Místo pro mne se našlo v SNTL, v podniku, kde kdysi pracovala jako jazyková redaktorka moje maminka a o němž jsem od ní věděl, že je tam dobré, kultivované prostředí. V záloze pak bylo doporučení od tatínkova kamaráda Ing. Josefa Veselého na

výpočetní laboratoř sloužící resortu dopravy, speciálně železnici.

Mé lovosické působení se chýlilo ke konci. Nerad jsem opouštěl svou třídu i další studenty, ale rozhodnutí odejít do Prahy se nakonec ukázalo ještě moudřejší, než jsem si tehdy myslel. Komunisté přitvrzovali; v Praze bylo mnohem svobodněji než v menších městech. Možná už v následujícím školním roce bych býval jako věřící profesor maloměstského gymnázia měl značné problémy.

Ke konci lovosického působení jsem zkoušel čtyři studenty maturity z fyziky (navrhoval jsem tři jedničky a jednu dvojku, komise¹¹ v jedno případě prosadila místo jedničky dvojku). Ostatní maturity a přijímací zkoušky šly "mimo mne". Když se takové vznešené zkoušky konaly, bylo třeba, aby studenti, jichž se netýkaly, byli mimo budovu školy, zpravidla na branném cvičení či zemědělské brigádě. Jako pedagogický dozor na těchto akcích jsem byl pro školu příliš užitečný (byl jsem ochoten mít na starosti i dvě třídy), než abych seděl u maturit či přijímaček. Akce mimo školu jsem měl docela rád. Vzpomínám na ně věnuji samostatný článek.

Na rozdíl od Frýdlantu s lovosickým působením mě pojí řada kontaktů. Byl jsem i na některých oficiálních setkáních týkajících se obecně lovosických českých všeobecně vzdělávacích škol. Stále jsem, sice ve velmi volném kontaktu s kolegyní Věrou Jírovou, má bývalá třída mě zve na sekání po 5n letech, vánoční přání si vyměňují s Janou Škopkovou Avdějevovou¹², vídám se někdy s Alenkou Špringlovou Kotlářovou, již jsem pohřbíval tatínka, býval jsem v kontaktu s tragicky zemřelým Pepou Malým, karlovarským radním (za KDU ČSL, později za TOP 09). Kontakty se netýkají jen mé třídy. Několikrát jsem se jako kazatel sešel v Litoměřicích s Ivankou roz. Slámovou, s níž udržuji korespondenční kontakt, dost dlouho jsem

¹¹ Myslím, že předsedou byl ředitel žateckého gymnázia s aprobací matematika – fyzika. Přisedl mi důchodce Alfréd Hejtmánek.

¹² Pochází z komunistické rodiny. Dnes má rozhodně blíže k svému zeti Štěpánu Rattayovi, dlouholetému místostarostovi Sv. Jana pod Skalou, autoru originálních Božích muk u pražských Lysolají.

udržoval kontakt s Jiřinkou Čapkovou Pavelkovou, ráda si ode mne vzala nahrávky polských vánočních písní a jednou jsem ji a její rodinu navštívil v Šumperku (v rámci našeho pobytu u Procházků¹³ ve Vikýřovicích). A víme o sobě i s Tondou Burešem, o němž napíšu pár slov v příští kapitole.

A ještě čtyři setkání zmíním. Na Petřině promoci jsem se setkal s lovosickým studentem Radkem Benešem, jehož syn Michal promoval současně s Petrou; studoval v jiném kroužku, avšak znali se z gymnázia. – Anička Hejlová se jednou zmínila, že v jejich pěveckém kroužku zpívá Pavel Koblík. Sešel jsem se s ním; jde o syna mého studenta (z téže třídy jako byl Radek Beneš). A s Olušou, jejich maminkou, resp. babičkou, jsem se sešel jednou v litoměřickém sboru (už tam pravidelně nechodí, našla duchovní domov v nějaké charizmatické či výrazně evangelikální skupině). – S dvěma studenty jsem se setkal při služebních cestách: S Šárkou Koulovou v ústeckém Výpočetním středisku dráhy, umístěném v zámku Krásné Březno, a s Mirkem Wagnerem na ředitelství Labsko-oderské plavby, kde pracoval jako dopravní inženýr.

Zde sice končím tuto kapitolu, avšak k exkursím, výletům, brigádám a některým dalším komponentám práce gymnazijního profesora se vrátím v kapitole následující.

Psáno v září a říjnu 2020

Na podzim 2023 proběhla na lovosickém gymnáziu oslava 70. let jeho existence. Oslovil mě náměstek ředitele a požádal mě o [kratší příspěvek](#) do Almanachu a [delší vzpomínku](#) pro případné zájemce. Velice rád jsem mu vyhověl.

Listopad 2023

¹³ Slávek Procházka, o 6 dní mladší než já, byl mým velmi dobrým přítelem z dob, kdy jsem chodil do baptistické mládeže na Vinohradech. Přátelství se přeneslo na rodiny. Slávek, původně technik, se stal kazatelem; hodně času však strávil kvůli astmatu v invalidním důchodu a zemřel ve svých 54 letech.

